

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCCI. Rapta à divite pro ancilla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

rem, qui damnare non posset. At enim postea hoc crimen probavi. Non jam respondeo ista quæ dixi, ¹ aliis muneribus acciperet iudex extraneorum naturam: qua fortasse iratior existi. Non semper erroris odium penes cognoscentes est: aliquando causa profertur, negligentius interim defenditur. Si matrem meam nunc audias: dicit se ad illos iudices venisse securam, & obstitisse sibi fiduciam prioris sententiæ: ² utitur in defensione claris ac nobilibus exemplis, damnatos mihi Camillos, & Rutilios narrat. Verum quicumque iste exitus fuit, habuerit suum finem: si crimina in me explet (neque vereor) plura confitebor quam objicis: & cum damnata esset mater mea, flevi, & graviter tuli.

CCCI.

Rapta à divite pro ancilla.

Pauper divitem invitavit ad cœnam: erat in ministerio puella pauperis. Interrogatus pauper à divite, quænam esset, dixit ancillam. Discedens à cœna dives, eam rapuit:educta ad magistratus puella ex lege raptarum nuptias optavit. ³ Dives accusat pauperem circumscriptionis.

S E R M O.

Etiam si reus est hic pauper, non tamen mihi videtur asperere concitate contra divitem acturus. Non tantum accusator dives

¹ *Aliis muneribus acciperet.*] Restitui jubet Ærodius: alienis mulieribus accidere, vides extr. Vel, alienis m. a. iudices, &c. Cogitabam: aliis auribus accepit iudex extraneus: utriusque fortasse iratior existi. Extraneus iudex non tam propitiis auribus accepit matris defensionem quam ego domesticus acceperam. Et fortasse & mihi & illi iratior, eoque vehementior in causam, prodiisti in forum. Idem.

² *Utitur in defensione claris ac nobilibus exemplis.*] Melius forte, in defensionem. Idem.

³ *Dives accusat pauperem circumscriptionis.*] Sic Abimelech Abraam &

Isaac accusavit, qui Saram & Rebeccam uxores suas, sorores esse dixerant, Quare imposuisti nobis, &c. Circumscribere, & lædere & fallere est, ut ex edicto Prætoris minores circumscripti, si postulant, restituantur. & circumscriptio adolescentum lege Lætoria vindicata. Hic vero circumscriptio, pro ea deceptione & fraude sumitur, quæ sub specie legis involvitur. ut ex hac & 343. declam. infra, & ex his verbis Senecæ manifestum est: Objici (inquit lib. 6. declam. 3.) non potest, quod lege factum, imo non nisi quod ex lege factum est. Circumscriptio semper crimen sub specie legis involvit. Quod apparet in illa, manifestum

ves illi sed gener est, & nos non sumus iracundi. Rapta nuptias optavit.

NARRATIO.

SI alio accusante dicerem causam, sciebam & expertus sproxime eram, esse nobis æquam, etiam adversus divites, libertatem. Sed me, quanquam indignissime petar, non tam lex, quam ratio prohibet à convitiis. Ego hunc amicum semper optavi etiam, antequam essem focer, & colui, & aliquid etiam supra vires facultatum mearum, in excipiendo eo, ausus sum. Atque id me fecisse ante omnia confiteor, ¹ ut potioem haberet filia mea. Nunc vero eum mihi fortuna ipsa generum dedit, quem maxime diligebam. Totâ itaque hæc, quæ pro innocentia mea adhibetur, non tam defensio erit, quam satisfactio. Fortasse detrectet: sed tamen audebo, ne nos fastidiat. Non sum quidem locuples, sed quotus quisque: inops censu, sed integer, sine crimine, sine fabula: non indignus aliquando huic diviti visus, qui amicus vocarer: ad cujus mensæ quoque societatem abundans & locuples accederet, & existimaret fore hoc quoque inter causas amicitiae, si coenulam diviti pauper fecisset, non illam beatam, nec qualem hic potest, non instructam ministeriis: unde enim nobis omnia proferenda sunt in medium, cum præsertim iste nos propius cognoverit: quicquid illud fuit, ne dedignaretur dives, maxima parte curavi, ipse composui, & ² post secu-

rita-

festum est: quod latet, insidiosum. Semper circumscriptio per jus ad injuriam venit. Nos fraudem legi fieri dicimus. l. contra legem. l. fraus. ff. de Legibus. Ad hanc legem circumscriptio, inquit Fabius infra, nunquam recurritur, nisi cum rectum jus nequitia exclusum est, idque adeo, non ipsa legum pugna inter se & commissura (ur ita loquar) sed facto & cavillatione ejus qui accusatur, dum salvis verbis legis *ἡ τῶ πῆτος, πεν δὲ ἀγροῶν* fallit, decipit. Non recte

igitur hic pauper circumscriptionis accusabatur: ideoque ait. *Ærodius.*

¹ *Ut potioem haberet filia mea.*] *Ærodius, ut potioem me haberet:* ad alios refert: *ut potentia ejus maritum potioem haberet.* Vide an non sit tutius: *ut patronum haberet filia mea.* Gronovius.

² *Post securitatem modo conviva servus.*] *Ærodius, modo conviva charus, accessit:* alios ait legere: *& post hanc curam tantummodo conviva charus accessit.* Quomodo ausus movere illud tam liquido probum.

ritatem, modo conviva serus accessi, sed opus erat ministerio. Hoc paraveram mihi non pecunia, non emptiones sed uxorem ducendo, educando hanc puellam. Admiratum credidi, quod hic sexus ministraret: eoque magis pudore mihi fuit, confiteri esse filiam meam. Nam neque erat is cultus, & notitia nobis adhuc nova: & tamen, si me quoque interrogasset, respondissem, Servuli tui sumus. Non persuadeo tamen mihi, ut crediderit. Neque enim irritare tam delicatas ejus cupiditates potuisset ancilla: nec fecit quod adversus hanc conditionem fieri fortasse potuisset. Rapuit tanquam ingenuam: ideoque cum educeretur ad magistratus, nihil recusavit, nihil juri nostro opposuit: nisi forte hoc quoque in causa erat: quod ducebatur securus. Unde enim nobis adversus istum tantus animus, ut vindicaremur? Quomodo hanc invidiam potuisset ferre paupertas, si occidere filia mea voluisset juvenem inter principes civitatis? Non tamen usque in hoc, judices, valet, ut non dederim beneficium. Ubi ergo circumscriptio est? Quam quidem legem arbitror propter eos maxime latam, qui circa forenses insidias aliquem scripto callidior cepissent. Cæterum ut longius interpretatio veniat: non tamen erit dubium circumscriptionem esse inevitabilem fraudem, id est, in qua factum ejus demum æstimetur, qui accusatur. Singula ergo æstimemus. Invitavi ad coenam, quæ hic circumscriptio est? pauper divitem: venisti: ago gratias: habuisti honorem, & illud humile limen intraisti: & adisti mensam, ad quam cum venire coepimus, Deos invocamus.

bum, serus? *ovl* ² securitatem haud dubie scribendum *sedulitatem*. Pro modo potes demum, vel tunc. Nisi mavis: *ov* post *sedulitatem* dominus conviva serus accessi. Nam dominus, qui excipit, conviva, qui excipitur. *Idem*.

¹ Quod ducebatur securus.] Sciens non mortem, sed nuptias propter amicitiam optatum iri. *Erod.*

² Quam quidem legem arbitror propter eos maxime latam, qui circa forenses insidias, &c. Et post securitatem.] Id est, posteaquam ita mecum actum existimavi, ut secure possem divitem ad coenam vocare, sic ut eam omnino non fastidiret, nec dedignaretur, modo conviva charus accessi, &c. *Idem*.

vocamus. ¹ Alioqui jus in me humanitatis ² est nostra frugalitas, quæ vobis utique velut refectionem quandam & quietem præbet. Inter vestras quoque epulas non semper, illa ponuntur peregrinis petita litoribus & sylvis: aliquando hæc vilia quæ rure mittuntur, adhibetis, quæ emere nos pauperes possumus: cœnasti tamen hilaris, & ut vis videri etiam liberalius bibisti. Quare tamen invitavi? quoniam promerenda nobis est vestra potentia. Si qui me detulisset reum, defenderes: si quam injuriam timerem, rogarem te per jus mensæ communis. Non est igitur in hoc circumscriptio, quod ad cœnam invitavi: cætera utique ad crimen legemque non pertinent. Sequitur ergo ut sit proximum crimen, quod in ministerio fuerit filia mea. Iterum accusabitur paupertas. Quid ergo nos facere jubes? emere non possumus etiam si quid ex quotidianis supererat laboribus; educatio exhausta. Mutuemur ergo & alienis ministeriis lautitias vestras imitemur, quantum potest quis. Apud vos illi greges ministrorum, apud vos aurum & argentum: ministerium ergo fuit ex meo. Non istud deformis pauperibus: nam & si in aliud diei tempus incidisses, tum quoque tibi videretur ancilla: vidisses pensa facientem. Filia igitur ministravit, sicut mihi solet. Nisi veritus essem, ne tibi invidiam fieri putares, nisi me frequenti humanitate in honore posuisses, ego ministrassem. Hinc quoque remove quod tu fecisti: non est circumscriptio, quod interrogatus verecunde respondi: & cum mihi tecum cœpisset novus usus, erubui videri sine ancilla. Hoc mali habet ambitus. Peccasse me fateor: dicendum fuit verum. Sed hac pœna potes esse contentus: non impune feci. Et quæ à me facta sunt, hæc sunt, hic me circumscriptionis

accusa,

¹ Alioqui jus in me.] Thaddæus: jus me. Erodius jus mea, & mirificum addit aliorum, deus mea. At tu lege: Ad eoque justæ humanitatis est nostra frugalitas, ut vobis utique velut refectionem quandam & quietem præbeat. Justæ, id est,

sufficientis, qua justum accipit natura. Gronovius.

² Est nostra frugalitas.] Vet. cod. frugalitas. Et paulo post, rogassem te prius mensæ communis. corrupte. Pith.

accusa, nihil ipse feceris. Num enim si tu nihil concupisses, non rapuisses, poterat mihi objici circumscriptio? hoc ergo exigis, ut ego nocens sim, non ex meo facto, sed ex tuo. Age, res quidem ipsa crimine caret, sed animus suspectus est. Quid est igitur? me credibile est circumscribenti mente fecisse? invitavi ut raperes? Neque enim poterat dubitari, quin quæreres quæ ministraret. Et cum interrogasset, certum erat fore, ut protinus cupiditas aliqua in animum tuum descenderet, & cum concupisses, ut raperes. Quæ si nulla ratione, nulla divinatione prævideri potuerunt: apparet non propter id factum quod sperari non potuit. Quid enim in causa fuit, cur raperes? cultus videlicet te illexit: hic enim adjici solet ad speciem, talis ministrabat, ut necesse esset ancillam esse mentiri? Tu porro (permitte etiam aliquid mihi libertatis) ¹ rapiebas, vel ancillam tu raperes, ancillam ejus apud quem paulo ante coenaveras? Sed non credidisti ancillam esse. Possis tu fortasse huc usque descendere, ut non fastidias pauperes: nunquam cupiditas tua usque ad mancipia descendet. Ac si ² forte oculos tuos petisses, quid opus erat vi? non munusculo sollicitasti? non, si contumacior esset, pro tua illa comitate à domino petisti? Potuisti ergo scire, etiam antequam rapere inciperes: in ipso vero raptu non apparuit tibi ancillam non esse? non tanquam libera repugnavit? non proclamavit patrem? nullam vocem meam audisti? Fieri non potest, ut non eruperit ingenuitas, quæ aditura erat magistratus. Aut ego fallor, aut de hac tota causa judicatum est, nam si quid feceram fraudis, apud magistratum agere debuisti,

¹ Rapiebas, vel ancillam tu raperes.] Hæc partim male interpunguntur, partim leviter corrupta sunt. Scribe: Tu porro, *c. rapiebas velut ancillam.* Per occupationem proponit colorem adversarii: & ei jam responderet. Tu raperes ancillam ejus, apud quem paulo ante coenaveras? Gronovius.

² Forte oculos tuos petisses.] Thad-

deus & Ærodius: Ac si forte cepisset oculos petisses. Pithœus delevit cepisset. Ego malim inducere alterum. Ut sit: Ac si forte cepisset oculos tuos, quid opus erat vi? non munusculo sollicitasti? non, si contumacior fuisset, pro tua illa comitate à domino petisses? Hæc, inquit, potius fecisses, si ancillam credidisses. Idem.

debuiſti. Circuſcriptus ſum, ancillam putavi, neceſſita-
tem raptoris agnoviſti. Non puto te objicere, quod nu-
ptias optavit, ſed nec ago, imputo: ſicut ne gratulor qui-
dem hoc matrimonio. Mihi magis conveniſſet gener cum
quo mihi par conviſtus, apud quem ſi forte cœnarem,
uxor miniſtraret. Tu tamen quid circumscriptione iſta
perdidisti? uxorem non habes locupletem, nihil enim ma-
gis, quam pecuniam deſideras. O te dignum qui duceres
parem! Tunc ſcires quæ diſcordiæ, quæ contentiones,
quam frequens mentio dotis, quam erecta ex æquo cervix.
Utique in his tuis deliciis, in his cupiditatibus tibi liceret
amare aliquam ancillam, deperire aliquam miniſtrarum.
At nunc habes uxorem non ambitioſam, non exacturam
comitatus, ſed quæ tota ex tuo vultu pendeat. Laborare
conſuevit, habebis ancillam. Tu tantum, etiam ſi quid
ego offendi, mihi irascere. Nihil illa fecit, nihil peccavit,
juſſa fuit: in miniſterio patri paruit, ad illam hoc tantum
pertinet, quod optavit.

CCCII.

Auctoratus ob ſepeliendum patrem.

GLADIATOR IN QUATUORDECIM GRADIBUS NE SE-
DEAT. Quidam ut patrem ſepeliret, auctoravit ſe: die muneris pro-
ductus ¹ ſub titulo cauſæ, rudem, poſtulante populo, accepit: poſt-
ea ² patrimonium ſtatutum per leges Equitibus acquiſivit, prohibe-
tur gradibus.

DECLAMATIO.

POſtea dicam qua cauſa pene gladiator factus ſit, poſtea
hoc quod objicitur in laudem vertam, interim incipere
libet

¹ *Sub titulo cauſæ.*] Patris ſepeliendi
ergo: non quaſtus cauſa, ſed virtutis &
humanitatis. *Ærodius.*

² *Patrimonium ſtatutum per leges.*] Quod erat ſextertiū quadringentorum
millium. Hic ordo Equeſtris juſ habuit
Romæ in quatuordecim ordinibus ſpe-
ctandi, lege Roſcia theatri: Senatores

in Orcheſtra, cum ante S. Ælium Pe-
tum, & C. Cornelium Cethegum Cen-
ſores, omnes in cavea promiſcue ſede-
rent ſpectarentque. Sicut autem aucto
patrimonio, hæc prærogativa ſedendi in
quatuordecim acquirebatur, ita ſi qui
decoquerent aut inter infames haberen-
tur, quales ſunt ii qui artis ludicræ
pronun-